

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอคำชะอี จังหวัดอุดรธานี
The Application of The Iddhipada 4 Principle for The Development of
learners of Phrapariyattamma School, General Education Department
(Rangsi wittayakorn), Nam yuen District, Udon Ratchathani Province

พระครูวินัยธรจิรภัทรส์ มีทองแสน
Phrakhruvinaithon Jirapach Metongsan

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.
E-mail: jongjitmetongsan1998@gmail.com

Received January 29, 2024; Revised February 21, 2024; Accepted February 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอคำชะอี จังหวัดอุดรธานี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ได้แก่ สามเณรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 รูป

ผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอคำชะอี จังหวัดอุดรธานี เป็นการพัฒนาโดยมุ่งเน้นให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกไปพร้อม ๆ กัน เช่น การพัฒนาภายใน ได้แก่ ด้านฉันทะ (พอใจ) ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น การเล่นเกม การตอบคำถามมีรางวัลสำหรับผู้ตอบรางวัลได้ เป็นต้น จึงทำให้เกิดเรียนรู้พัฒนาในด้านการเรียน ด้านวิริยะ (เพียรพยายาม) ทำให้นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรมาเรียนอย่างสม่ำเสมอมากยิ่งขึ้น ด้านจิตตะ (จิตใจ) ใจของผู้เรียน มีจิตใจที่แจ่มใสและการนั่งสมาธิก่อนเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความทรงจำที่ดีขึ้น ด้านวิมังสา (สติปัญญา) ให้นักเรียนได้ใช้สติปัญญาแลกเปลี่ยนรู้กับเพื่อน ๆ ในห้อง ซึ่งนักเรียนมีความพยายามตอบสนองเจตนาที่ดีในการพัฒนาผู้เรียนให้ดีที่สุด โดยให้นักเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ไม่ว่าจะเป็นการเล่น การเรียนรู้และใช้สติปัญญาเพื่อจะให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงต่อสิ่งที่เขาเรียนรู้ก็จะเกิดการจดจำในสิ่งที่ดียิ่งกว่าการท่องจำจากหนังสือเรียน เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ นั้นด้วยตนเองก็จะมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้นและนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ: หลักอิทธิบาท 4; การพัฒนาผู้เรียน; โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอคำชะอี จังหวัดอุดรธานี

Abstract

This article aims to present the application of the 4 principles of Iddhipada to develop students of Phrapariyattamma School. General Education Department (Rangsi Wittayakhom) Nam

Yuen District, Ubon Ratchathani Province This is a qualitative research study. Fieldwork by in-depth interviews the interviewees included 14 novice monks in Mathayom 3. The results of the research found that the application of the 4 principles of Iddhipada to develop students of Phrapariyattidhamma School. General Education Department (Rangsi Wittayakorn) Nam Yuen District, Ubon Ratchathani Province It is a development that focuses on being effective in developing students both internally and externally at the same time, such as internal development, including satisfaction (satisfaction) and satisfaction in providing more diverse teaching and learning, such as playing games, answering questions has a prize for those who can answer the prize, etc. Therefore, it causes learning and development in learning, perseverance (persistence), making students more diligent and diligent in coming to study regularly. Citta (mind), the heart of student Have a clear mind and meditate before studying so that students have a better memory. Vimansa (intellect) allows students to use their intellect to exchange knowledge with friends in the room. Students try to respond with good intentions in Developing students to the best of their ability by letting students know through hands-on practice. Whether it's playing Learning and using intelligence so that students have direct experience with what they learn will result in better remembering than memorization from textbooks. When students learn those things by themselves, they will have more experiences and be able to use them in their daily life.

Keywords: Idthibat 4; Student Development; Phrapariyattidhamma School General Education Department (Rangsi Witthayakhom) Nam Yuen District, Ubon Ratchathani Province

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้แสดงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานอย่างมหาศาลอันสามารถที่จะให้งานนั้นบังเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ที่เรียกว่า อิทธิบาท 4 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ ความพอใจรักใคร่ วิริยะ ความเพียรพยายาม จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ วิมังสา หมั่นพิจารณา สอບສວນหาเหตุผลในสิ่งนั้นให้กระจ่างชัด อิทธิบาท 4 ประการนี้เป็นเครื่องมืออันเกิดการบรรลุถึงผลวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในการปฏิบัติงานเชิงพุทธหากประยุกต์หรือนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาประสานให้เป็นเนื้องานเดียวกันย่อมทำให้งานหรือหน้าที่ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำอยู่นั้นมีคุณค่าขึ้นมา เช่นในการปฏิบัติธรรมที่ดีในการเล่าเรียนศึกษาเมื่อต้องการสมาธิเพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลุกเร้า และชักจูงอิทธิบาท 4 ให้เกิดเป็นองค์ธรรมเด่นนำขึ้นสักข้อหนึ่ง และสมาธิความสุขสบายใจ และการทำงานที่ได้ผล ก็เป็นอันหวังได้เป็นอย่างมากกว่าจะเกิดมีตามมาเองพร้อมกันนั้นการฝึกสมาธิหรือการปฏิบัติธรรมส่วนหนึ่งก็จะเกิดมีขึ้นในห้องเรียนในบ้านในทุ่งนาในการทำงานและในสถานที่ทุก ๆ แห่ง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ป.อ. ปยุตฺโต, 2559)

หลักอิทธิบาทธรรม 4 หมายถึง คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายประกอบด้วย 1 ฉันทะ ความพอใจ คือความต้องการที่จะทำอยู่เสมอ 2 วิริยะ ความเพียร คือความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสิ่งทั้งหลายนั้นด้วยความเพียรพยายามและเข้มแข็งอดทนสู้ไม่ถอย 3 จิตตะความคิดว่ามุ่งไป คือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ 4 วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลองคือความหมั่นใช้ปัญญาพิจารณา และตรวจหาเหตุผลตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผนวัดผลคิดค้นหาวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

โรงเรียนพระปริยัติธรรม (รังษีวิทยากร) อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนตามระบบกระทรวงศึกษาธิการกำหนดมีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นให้นักเรียนมีวิชาความรู้คู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรมเพื่อนำไปพัฒนาตนประสบผลทางการเรียน และการสอนให้นักเรียนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (Phumphongkhochasorn et al., 2022) ซึ่งการเรียนการสอนในโรงเรียนของพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรม เพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม เมื่อเข้าใจแล้วจึงลงมือปฏิบัติ ทดลองฝึกปฏิบัติตามที่ได้เรียนมา และการปฏิบัตินี้จะนำไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริง (Damnoen et al., 2021) การบูรณาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปใช้ด้วยความรอบคอบ (พระอรรถชาติ เดชดำรง, 2566; Tan & Damnoen, 2020) สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา (โยตะ ชัยวัฒน์กุล และคณะ, 2566) และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Klompul et al., 2023)

การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นพระภิกษุ-สามเณร และได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2514 เป็นต้นมาอันเป็นการจัดการศึกษาอีกแผนกหนึ่งของคณะสงฆ์ซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุ-สามเณร ได้ศึกษาเรียนรู้วิชาพระปริยัติธรรมควบคู่วิชาการสามัญศึกษาโดยการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา (กองพุทธศาสนศึกษา. 2553) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (2) และ (3) ได้ระบุแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายการฝึกปฏิบัติจริง และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการป้องกัน และแก้ปัญหา ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ.2553-2562) มีความมุ่งหมายใช้วิธีการทางยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาระบบการบริหารจัดการระบบการบริการการศึกษาและระบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการสร้างโอกาสทางการศึกษา และทางเลือกที่ดีสุดอีกทางหนึ่งแก่สังคมไทย และสังคมพระพุทธศาสนาในระดับสากล และสภาพปัญหาการจัดการเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนซึ่งไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการเรียนการสอน

จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกระบวนการเรียนการสอนยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้างเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงความสำคัญการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อจะนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิบาท 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

ศึกษาจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ ค้นคว้าข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมทั้งอรรถกถา และฎีกาต่าง ๆ

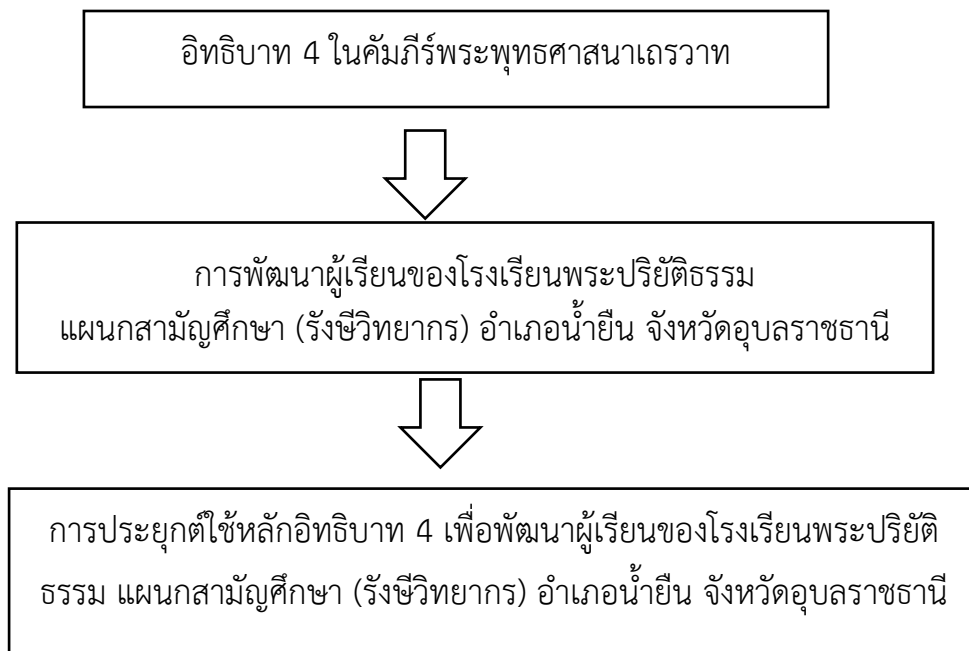
ศึกษาจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ ค้นคว้าข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิทยานิพนธ์ หรืองานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา

นำข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิมาตรวจสอบให้ถูกต้องเพื่อวิเคราะห์ในเชิงสังเคราะห์เนื้อหา อธิบายความให้เห็นข้อเท็จจริงตอบโจทย์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเรียบเรียงเขียนวิทยานิพนธ์ตามโครงสร้างเนื้อหาและนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปผลการวิเคราะห์

นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (รังษีวิทยากร) อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี” มีกรอบแนวคิด ดังนี้

ผลการวิจัย

อิทธิบาท 4 หมายถึง หลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ คือ ฉันทะ ความพอใจมีใจรักในงานที่ทำด้วยใจรัก วิริยะ ความพากเพียร อดทน ทำอย่างสุจริต จิตตะเอาจิต ผักเฝ่ ฝ่ายใจรัก ด้วยความพยายาม ด้วยเอาจิตพยายาม ให้บรรลุผลสำเร็จ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวนในงานที่ทำ ตีตรอง หาเหตุผล และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ประสบผลสำเร็จให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปจากผลการศึกษาหลักการ และแนวคิดในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาททุก ๆ คน ถ้านำหลักอิทธิบาทไปใช้จะประสบผลสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไป

อิทธิบาท 4 เป็นแนวทางให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้อย่างแยบคาย อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใคร ๆ ก็ท่องได้จำได้แต่จะมีสักกี่คนที่ปฏิบัติได้ครบกระบวนการทั้ง 4 ข้อ อันเป็น 4 ขั้นตอนที่ต้องต่อเนื่องหนุนเสริมกันจะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยเชื่อมั่นเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง 4 ข้อ จึงจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิต และการงานได้ตามความมุ่งหวัง ประโยชน์ของอิทธิบาท 4 ดังกล่าวนี้นี้จะเห็นได้ว่า ฉันทะกับวิริยะ เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหา และอุปสรรคมากขึ้นนั่นเอง กล่าวโดยสรุปอิทธิบาททั้งสี่ข้อนี้เป็นทฤษฎีที่สมบูรณ์ในกระบวนการเรียนการสอนหลักอิทธิบาทธรรมสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนที่เรากำลังสอนสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายได้

การพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่มี คุณธรรมนำความรู้ มีวิถีชีวิต และโอกาสทางการศึกษาของเยาวชนมีระบบ และได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีคุณภาพตามความคาดหวังของสังคม และคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีการแสวงหาความรู้ทักษะด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เห็นคุณค่า รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดีมีทักษะ และเจตคติที่ดี มีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือวัดที่พำนักอาศัย ชุมชน และสังคม ปัญหาในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และวัฒนธรรม ผลการศึกษาสภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษาในพระพุทธศาสนายึดหลักธรรมคำสั่งสอน ของพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด

สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสร้างศาสนทายาท และดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเพื่อให้กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนในสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นแนวทางในการที่ การจัดการพัฒนาการศึกษา และผู้เรียน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับสภาพการณ์ของท้องถิ่นต่อไป

แนวคิดพื้นฐานการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยเหตุผลนี้มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการพัฒนาได้ และอาจกล่าวได้ว่า ที่ใดมีกลุ่มที่นั่นย่อมมีการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีก็ไม่เรียกว่าการพัฒนาตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นต่าง ๆ ไปสู่ลำดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมไปกว่าเดิม

จากการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการพัฒนาโดยมุ่งเน้นให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกไปพร้อม ๆ กัน เช่นการพัฒนาภายในได้แก่ ด้านฉันทะ (พอใจ) ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น การเล่นเกมส์ การตอบคำถามมีรางวัลสำหรับผู้ตอบรางวัลได้ เป็นต้น จึงทำให้เกิดเรียนรู้พัฒนาในด้านการเรียน ด้านวิริยะ (เพียรพยายาม) ทำให้นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรมาเรียนอย่างสม่ำเสมอมากยิ่งขึ้น ด้านจิตตะ (จิตใจ) ใจของผู้เรียน มีจิตใจที่แจ่มใสและการนั่งสมาธิก่อนเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความทรงจำที่ดีขึ้น ด้านวิมังสา (สติปัญญา) ให้นักเรียนได้ใช้สติปัญญาแลกเปลี่ยนรู้กับเพื่อน ๆ ในห้องซึ่งสอดคล้องจากการสัมภาษณ์นักเรียนที่ได้ความคิดเห็นว่า มีความพอใจในการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน นักเรียนก็มีความพยายามตอบสนองเจตนาที่ดีในการพัฒนาผู้เรียนให้ดีที่สุด การเน้นการพัฒนาให้เด็กนักเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเล่น การเรียนรู้ และใช้สติปัญญาเพื่อจะให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงต่อสิ่งที่เขาเรียนรู้ก็จะเกิดการจดจำในสิ่งที่ดียิ่งกว่าการท่องจำจากหนังสือเรียน เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ต่าง ๆ นั้นด้วยตนเองก็จะมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (รังษีวิทยากร) อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี นั้นในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในอริยบท 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในหลักอริยบท 4 ดังนี้ ๑. ด้านฉันทะ มีความพอใจในทุก ๆ วิชาที่เรียนเป็นอย่างมากเนื่องจากจัดเนื้อหา และจัดกิจกรรมในห้องเรียนมาความหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และวิชาที่เรียนสามารถนำไปต่อยอดในการใช้ชีวิตข้างนอกได้อย่างประสบผลสำเร็จ ๒. ด้านวิริยะ มีความเพียรพยายามในการเรียน เอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน ไม่ขาดเรียนเพื่อจะได้พัฒนาตัวเอง เพราะการเรียนเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ๓. ด้านจิตตะ ผู้เรียนมีความใส่ใจที่ มีความขยันหมั่นเพียร สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ 4. ด้านวิมังสา อ่านหนังสือทบทวนบทเรียนเพื่อทำความเข้าใจทุกครั้ง ศึกษาค้นคว้าสิ่งใหม่ หรือสิ่งที่ยังสงสัย หากหาคำตอบไม่ได้ก็นำข้อสงสัยนั้นมาถามอาจารย์ ด้านการประยุกต์ใช้อริยบทธรรม 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียน พบว่า นักเรียนคิดว่าสามารถนำหลักอริยบท 4 ไปพัฒนาในการเรียนหนังสือ ความพากเพียร พยายาม ใส่ใจในการเรียนให้มากเพราะจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนเอาไปพัฒนาในการใช้ชีวิตและฝึกฝนทำให้มีความรู้มากขึ้นในการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้านต้องหมั่นฝึกฝนตนเองอยู่บ่อย ๆ ขยันทำ ขยันคิด ขยันเขียน ขยันนำเสนอและอย่าขี้เกียจอย่ากลัวความผิดพลาดและจงกล้าแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อความล้มเหลวของตัวเองอย่าท้อถอยงานหนักและให้คิดว่าทำงานมากก็ยิ่งรู้มากเก่งมากขึ้นศึกษาเล่าเรียนขยันมุ่งมั่นทุ่มเทที่จะเรียนรู้และนำไปสู่ความสำเร็จได้ความพอใจในการเรียนสนใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อจะได้มีความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในการเรียน เมื่อเข้าใจแล้วจึงลงมือปฏิบัติ ทดลองฝึกปฏิบัติตามที่ได้เรียนมา และการปฏิบัตินี้จะนำไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริง (Damnoen et al., 2021) การบูรณาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปใช้ด้วยความรอบคอบ (พระอรรถชาติ เดชดำรง, 2566; Tan & Damnoen, 2020) สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา (โยตะ ชัยวรมันกุล และคณะ, 2566) และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Klomkul et al., 2023)

นอกจากนั้น ใช้ปัญหาพิจารณาใคร่ครวญปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดทุกครั้งใช้สติปัญญาพิจารณาให้เข้าใจ ถ่องแท้ เมื่อมีความสงสัยก็ถามครูหรือถามเพื่อนที่มีความเข้าใจมากกว่าและสามารถนำหลักธรรมไปปรับปรุง พัฒนาตัวเองและต่อยอดในการดำเนินชีวิตตามที่เรียนมาสามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษา เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักธรรมดังกล่าวนี้ และได้นำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน แล้วจะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้เรียน และต้องสอดคล้องกับหลักธรรมอริยบท 4 ที่มีความเข้าใจได้ง่าย และผู้เรียนก็สามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นกรณีหนึ่งซึ่งจะบอกถึงความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนให้ตามเป้าหมายได้ ครูก็ต้องพยายามสนับสนุนติดตาม ใกล้ชิดนักเรียน และนำความรู้ ความคิด ในทักษะด้านต่าง ๆ ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปริยัติธรรม
- 2) ศึกษาเทคนิควิธีการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูในประยุกต์หลักอริยบท 4 ใช้ในการจัดการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาอื่น ๆ
- 3) ศึกษาการใช้หลักอริยบท 4 กับการทำงานทั้งในองค์กรของภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

- พระอรรถชาติ เดชดำรง. (2566). การแบ่งช่วงชั้นทางสังคม : มุมมองของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และ พระพุทธศาสนา. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 481-492.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โยตะ ชัยวรมันกุล, พระครูโสภณวิธานวัตร, สุพัฒน์ ชัยวรรณ, สายน้ำผึ้ง รัตนงาม และ ธนัษพร เกตุคง. (2566). พุทธนวัตกรรมการภาวนา 4 เพื่อเพิ่มพลังของผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 611-625.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 47). กรุงเทพฯ: เพ็ท แอนด์โฮม.
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126-135.
- Klomkul, L., Damnoen, S., Sawasdee, U., & Wilairadtanakun, A. (2023). Network Development of Buddhist Communication Innovative Space For Media Literacy of Thai Youths. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 35, 919-935.

Phumphongkhochasorn, P., Damnoen, S., Tuwanno, D. M., Srichan, P. W., & Udomdhammajaree, P. (2022). Educational Quality Assurance and School Management Standards According to International. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 6(1), 1–16.

Tan, C. C., & Damnoen, P. S. (2020). Buddhist Noble Eightfold Path Approach in the Study of Consumer and Organizational Behaviors. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(1), 1–20.